

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

**DECYZJA Nr 351/MON
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 5 listopada 2012 r.

**w sprawie metodyki szkolenia żołnierzy z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz
"Profilaktyka i dyscyplina wojskowa"**

Na podstawie § 1 pkt 7 lit. c, d, e oraz § 2 pkt 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz. U. Nr 94, poz. 426), w celu określenia zasad organizacyjnych, treści, form i metod szkolenia żołnierzy w ramach przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa", ustala się, co następuje:

1. Wprowadza się do użytku służbowego metodykę szkolenia żołnierzy z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa", stanowiącą załącznik do decyzji.
2. W jednostkach i komórkach organizacyjnych resortu obrony narodowej szkolenie, o którym mowa w pkt 1, prowadzi się odpowiednio w:
  - 1) pododdziałach zawodowych, zgodnie z programami szkolenia w dziale: Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego w ramach przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa";
  - 2) ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy, jako przedmioty "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa";
  - 3) ramach kształcenia w uczelniach i szkołach wojskowych oraz centrach i ośrodkach szkolenia.
3. Udział w szkoleniu, o którym mowa w pkt 1, jest służbową powinnością każdego żołnierza.
4. Za szkolenie w ramach przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" jest odpowiedzialny dowódca (dyrektor, szef, komendant) jednostki wojskowej.
5. Traci moc decyzja Nr 436/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie metodyki szkolenia żołnierzy z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" (Dz. Urz. MON Nr 24, poz. 265).
6. Decyzja wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 r.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ / - /

Tekst jednolity zawierający zmiany ogłoszone w Dz. Urz. MON z 2013 r. poz. 348

METODYKA SZKOLENIA ŻOŁNIERZY

z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa"

Wstęp

Działalność wychowawcza w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej jest integralną częścią dowodzenia, kierowania i szkolenia wojsk oraz kształtowania pozytywnego wizerunku wojska.

W działalności wychowawczej, realizowanej w wojsku, istotną rolę spełnia działalność edukacyjna, która ma charakter planowy i jest prowadzona przez współdziałanie dowódców, oficerów i podoficerów zajmujących się edukacją obywatelską oraz profilaktyką i dyscypliną wojskową, a także innych osób funkcyjnych oraz współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami społecznymi. Działalność wychowawcza w jednostce wojskowej jest realizowana w oparciu o plan każdorazowo zatwierdzany przez dowódców jednostki wojskowej.

Działalność edukacyjna w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej jest działalnością kształceniową, realizowaną w formie edukacji ustawicznej, której podstawowym zadaniem jest kształtowanie świadomości obronnej, prawnej, obywatelskiej, historycznej, ekologicznej, prozdrowotnej i kulturalnej żołnierzy, kształtowanie ich postaw prospołecznych oraz doskonalenie kwalifikacji zawodowych.

Zgodnie z Doktryną Szkolenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/7 (A) (sygn. Szkol. 837/2010), działalność wychowawcza obejmuje między innymi edukację obywatelską żołnierzy, upowszechnianie tradycji i ceremoniału wojskowego oraz międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, kształtowanie dyscypliny wojskowej, profilaktykę wychowawczą i psychologiczną oraz przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych w życiu wojskowym.

Działalność wychowawcza prowadzona jest również w ramach realizacji zadań komunikacji społecznej: wewnętrznej - skierowanej do żołnierzy oraz zewnętrznej - prowadzonej w stosunku do społeczeństwa w korelacji z przedsięwzięciami z zakresu dyscypliny wojskowej i profilaktyki.

Powyższe cele realizowane są w ramach przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa", które obejmują również wiedzę o funkcjonowaniu państwa i jego instytucjach, tradycjach orężnych, polityce zagranicznej, wewnętrznej, społecznej, obronnej i gospodarczej, w tym ekologicznej, systemie prawnym, prawach i obowiązkach żołnierzy, zasadach i sposobach ponoszenia przez nich odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej, a także zasadach ich wyróżniania.

Rozdział 1

Zasadnicze cele szkolenia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa"

1. Zasadniczymi celami szkolenia z przedmiotu "Kształcenie obywatelskie" są:
  - 1) kształtowanie osobowości żołnierzy i ugruntowanie ich świadomości obronnej, obywatelskiej, historycznej, ekologicznej i kulturalnej;
  - 2) kształtowanie wśród żołnierzy patriotycznych postaw w oparciu o uniwersalne wartości;
  - 3) zrozumienie przez żołnierzy polskiej racji stanu i interesów narodowych;
  - 4) umacnianie gotowości żołnierzy do ponoszenia ofiar i dobrowolnych ograniczeń dla ochrony i obrony najwyższych wartości - niepodległości, suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz wolności i praw obywatelskich.
2. Zasadniczymi celami szkolenia z przedmiotu "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" są:
  - 1) kształtowanie wśród żołnierzy wysokiego morale, postaw zaangażowania w służbie oraz karności i zdyscyplinowania;
  - 2) zapobieganie patologiom społecznym w środowisku wojskowym;
  - 3) kształtowanie świadomości prawnej żołnierzy, zwłaszcza dotyczącej zasad i sposobu ponoszenia odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej oraz uprawnień z tym związanych, a także udzielania wyróżnień, jako czynnika motywującego do służby wojskowej.

Rozdział 2

Zasady organizacyjne szkolenia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa"

1. Dowódca jednostki wojskowej w rozkazie organizacyjnym do funkcjonowania na dany rok wyznacza organizatora oraz prowadzących zajęcia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" i zatwierdza program szkolenia z tych przedmiotów.
2. Prowadzących zajęcia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa", wyznacza, się spośród żołnierzy zawodowych, w tym zwłaszcza: oficerów i podoficerów ze struktur zajmujących się edukacją obywatelską oraz profilaktyką i dyscypliną wojskową, kierowniczej kadry jednostki wojskowej, dowódców pododdziałów od szczebla plutonu wzwyż oraz pracowników wojska (posiadających odpowiednie przygotowanie merytoryczne i dydaktyczne), a także innych osób posiadających odpowiednie przeszkolenie lub kursy. W przypadku, gdy dowódcą plutonu jest podoficer, który nie posiada wymaganego przygotowania do prowadzenia zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" - dowódca jednostki wojskowej wyznacza innego żołnierza zawodowego, spełniającego niezbędne wymogi formalne.
3. Wyznaczony przez dowódcę jednostki wojskowej organizator zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" opracowuje i przedstawia dowódcy do zatwierdzenia program szkolenia oraz określa terminy instruktaży dla prowadzących zajęcia. Terminy instruktaży umieszcza w planie zasadniczych przedsięwzięć na dany rok.
4. Program szkolenia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" (z podziałem na poszczególne grupy szkoleniowe) powinien określać zasadnicze cele, formy i metody prowadzenia zajęć, liczbę godzin oraz tematykę.
5. Zajęcia odbyte ewidencjonuje się w dokumentacji szkoleniowej prowadzonej w jednostce wojskowej.
6. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się łączenie zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa", a także realizację form pozaaudytoryjnych.
7. Zajęcia z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych i praw człowieka powinny być prowadzone przez doradców prawnych lub inne osoby z wykształceniem prawniczym oraz wykładowców lub instruktorów, którzy ukończyli specjalistyczne kursy z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych.
8. Do prowadzenia zajęć z problematyki prawa karnego zaleca się zapraszanie przedstawicieli organów ochrony prawnej: Żandarmerii Wojskowej, prokuratury, sądownictwa i Policji.
9. Zajęcia dotyczące problematyki psychologicznej powinni, w miarę możliwości, prowadzić psychologowie - konsultanci dowódców do spraw profilaktyki psychologicznej.
10. Zajęcia dotyczące etyki powinni prowadzić specjaliści w tej dziedzinie, w tym kapelani wojskowi.
11. Do prowadzenia zajęć zaleca się zapraszać, w miarę możliwości, osoby będące specjalistami w danej problematyce, zarówno ze środowiska wojskowego, jak i cywilnego. Honoraria dla prelegentów wypłaca się ze środków finansowych jednostki wojskowej, przewidzianych na zadania zlecone.
12. Podstawową formą szkolenia żołnierzy z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" jest ich udział w zajęciach, które prowadzi się zgodnie z programami szkolenia w dziale Podstawy Wychowania Obywatelskiego i Wojskowego:
  - 1) w pododdziałach zawodowych oraz w pododdziałach realizujących szkolenie podstawowe i specjalistyczne w centrach i ośrodkach szkolenia - w wymiarze godzin określonym w załączniku Nr 1 do Metodyki, przy czym w ramach przedmiotu "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" obowiązkowo przeprowadza się analizę dyscypliny wojskowej w kompanii (równorzędnym pododdziale) - w wymiarze 1 godziny w miesiącu;
  - 2) w ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy - w wymiarze godzin określonym w załączniku Nr 2, przy czym dowódcy jednostek wojskowych - mają do swojej dyspozycji dodatkowe godziny zajęć - w wymiarze określonym w tym załączniku.
13. W zajęciach prowadzonych w ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy z przedmiotu:
  - a) "Kształcenie obywatelskie" - żołnierze uczestniczą zgodnie z przynależnością do korpusu kadry zawodowej (grupa szkoleniowa oficerów oraz połączona grupa szkoleniowa podoficerów i szeregowych),
  - b) "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" - żołnierze, w miarę możliwości, powinni uczestniczyć, jako jedna grupa szkoleniowa (bez podziału na przynależność do korpusu kadry zawodowej).

14. W trakcie misji wojskowych poza granicami państwa, ze względu na specyfikę i charakter wykonywanych zadań, nie prowadzi się zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa". Dowódcy polskich kontyngentów wojskowych mogą jednak, zgodnie z potrzebami, zdecydować o przeprowadzeniu zajęć, których tematyka dotyczy zaistniałej sytuacji i zagrożeń.
15. Zajęcia z przedmiotu "Kształcenie obywatelskie oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" w zespołach bojowych/szturmowych i zabezpieczających jednostek Sił Specjalnych i w grupach bojowych Żandarmerii Wojskowej oraz z załogami okrętów będących w morzu prowadzi się zgodnie z programami szkolenia pododdziałów zawodowych. W zajęciach uczestniczą wszyscy żołnierze pododdziału, bez podziału na korpusy osobowe.
16. Ze względu na potrzeby i specyfikę szkolenia w rodzajach Sił Zbrojnych i rodzajach wojsk (służb), dopuszcza się prowadzenie zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" w wymiarze innym niż określony w załączniku Nr 1 do Metodyki, jak również łączenie grup w szkoleniu uzupełniającym dla oficerów oraz podoficerów i szeregowych. Przedstawiciele poszczególnych korpusów osobowych biorą udział w zajęciach w ilości godzin odpowiednich do korpusu osobowego.
17. Łączenie grup dopuszcza się także w przypadku, jeżeli w jednostce wojskowej pełni służbę mniej niż 10 przedstawicieli danego korpusu kadry zawodowej. Grupa połączona realizuje tematykę zawartą w wykazie obligatoryjnych tematów do szkolenia uzupełniającego żołnierzy realizowanych w danym roku szkoleniowym.
18. Żołnierze pełniący służbę kandydacką oraz przygotowawczą do Narodowych Sił Rezerwowych realizują tematykę zajęć w ramach szkolenia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" zgodnie z programami kształcenia uczelni wojskowych, szkół podoficerskich oraz programami szkolenia centrów i ośrodków szkolenia rodzajów Sił Zbrojnych.
19. Żołnierze Narodowych Sił Rezerwowych podlegają szkoleniu z "Kształcenia obywatelskiego" oraz "Profilaktyki i dyscypliny wojskowej", zgodnie z programami szkolenia w danej jednostce wojskowej. Tematykę zajęć należy ukierunkować na zapoznanie ich z historią i tradycjami jednostki wojskowej, w której odbywają ćwiczenia wojskowe, a także problematyką ponoszenia odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej żołnierzy.
20. Żołnierzy pełniących okresową służbę wojskową włącza się do grup szkoleniowych w pododdziałach oraz w ramach szkolenia uzupełniającego, zgodnie z programami szkolenia.

Rozdział 3

Działalność szkoleniowo-metodyczna

1. Żołnierzy wyznaczonych do prowadzenia zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa", należy objąć systematyczną pomocą szkoleniowo-metodyczną. Celem tej pomocy jest doskonalenie i rozwijanie ich umiejętności metodycznych do prowadzenia działalności szkoleniowej, w tym właściwego doboru najskuteczniejszych form i metod prowadzenia zajęć, a także wymiana i upowszechnianie doświadczeń.
2. Podstawowymi formami działalności szkoleniowo-metodycznej w tym zakresie są:
  - 1) narady szkoleniowo-metodyczne;
  - 2) opracowanie materiałów dydaktycznych;
  - 3) kursy doskonalące dla wykładowców prowadzących zajęcia z kształcenia obywatelskiego, profilaktyki i dyscypliny wojskowej;
  - 4) warsztaty i podróże historyczno-wojskowe;
  - 5) instruktaże;
  - 6) samokształcenie metodyczne.
3. Narady szkoleniowo-metodyczne, które służą wymianie doświadczeń oraz wzbogacaniu wiedzy i doskonaleniu umiejętności dydaktycznych żołnierzy prowadzących zajęcia, powinny być organizowane raz w roku przez:
  - 1) komórkę organizacyjną Ministerstwa Obrony Narodowej właściwą do spraw edukacji obywatelskiej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej - dla szefów oddziałów (wydziałów) i oficerów struktur właściwych do spraw kształcenia obywatelskiego oraz profilaktyki i dyscypliny wojskowej, odpowiedzialnych za realizację szkolenia uzupełniającego w Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowództwie Operacyjnym Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowództwie Garnizonu Warszawa, Komendzie Głównej Żandarmerii Wojskowej, dla szefów

wydziałów struktur właściwych do spraw kształcenia obywatelskiego oraz profilaktyki i dyscypliny wojskowej uczelni wojskowych, dla organizatorów zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" w komórkach organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej oraz instytucjach cywilnych, w których pełnią służbę żołnierze zawodowi. Do udziału w naradzie szkoleniowo - metodycznej zaprasza się przedstawicieli Sztabu Generalnego Wojska Polskiego odpowiedzialnych za realizację szkolenia uzupełniającego z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa";

- 2) Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowódcę Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowódcę Garnizonu Warszawa i Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej - dla szefów wydziałów struktur właściwych do spraw edukacji obywatelskiej oraz profilaktyki i dyscypliny wojskowej związków organizacyjnych, szefów sekcji właściwych do spraw edukacji obywatelskiej oraz profilaktyki i dyscypliny wojskowej jednostek wojskowych bezpośredniego podporządkowania, centrów i ośrodków szkolenia rodzajów Sił Zbrojnych oraz oddziałów Żandarmerii Wojskowej;
- 3) dowódców związków organizacyjnych - dla szefów sekcji i oficerów właściwych do spraw edukacji obywatelskiej oraz profilaktyki i dyscypliny wojskowej, a także dla żołnierzy wyznaczonych rozkazem dowódcy do prowadzenia szkolenia.
4. Instruktaże są formą przygotowania prowadzących zajęcia do ich przeprowadzenia. Organizuje je dowódca jednostki wojskowej w wymiarze 2 godzin - raz na kwartał. Instruktaże prowadzą organizatorzy szkolenia, którzy mają obowiązek odnotowania ich w dokumentacji szkoleniowej prowadzonej w jednostce wojskowej.
5. Kursy doskonalące dla wykładowców i instruktorów prowadzących zajęcia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" organizowane są w Wojskowym Centrum Edukacji Obywatelskiej.
6. Samokształcenie metodyczne ma na celu indywidualne przyswojenie wiadomości z poszczególnych dziedzin wiedzy przydatnej w prowadzeniu zajęć z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa", opanowanie potrzebnych umiejętności i nawyków, a także rozwinięcie własnych zainteresowań i zdolności poznawczych.
7. Indywidualnej pomocy prowadzącym zajęcia udzielają oficerowie właściwi do spraw edukacji obywatelskiej oraz profilaktyki i dyscypliny wojskowej i inne osoby uczestniczące w naradach szkoleniowo-metodycznych, a także wyspecjalizowane komórki organizacyjne Wojskowego Centrum Edukacji Obywatelskiej oraz szkolnictwa wojskowego.

Rozdział 4

Tematyka zajęć

1. Komórka organizacyjna Ministerstwa Obrony Narodowej właściwa do spraw edukacji obywatelskiej oraz profilaktyki i dyscypliny wojskowej opracowuje i rozsyła do Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowódcy Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych, Dowódcy Garnizonu Warszawa, Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej, uczelni wojskowych oraz komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej - wykazy obligatoryjnych tematów realizowanych w ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" dla programów szkolenia i kształcenia:
  - 1) pododdziałów zawodowych - raz na 3 lata (do dnia 31 marca w ostatnim roku okresu szkolenia);
  - 2) ze szkolenia uzupełniającego żołnierzy - raz w roku (do dnia 30 września przed kolejnym rokiem szkoleniowym).
2. Tematy, o których mowa w pkt 1, są aktualizowane stosownie do ustaleń dokumentów dyrektywnych do działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na kolejne lata oraz wniosków z doświadczeń szkoleniowych i wychowawczych.
3. W procesie planowania zajęć dopuszczalne jest realizowanie własnych tematów, uwzględniających specyfikę jednostki (instytucji) wojskowej, związków organizacyjnych, rodzaju Sił Zbrojnych i służb (w ramach godzin przeznaczonych do dyspozycji dowódców jednostek wojskowych).
4. Tematyka zajęć realizowanych w ramach godzin pozostawionych do dyspozycji dowódców jednostek wojskowych powinna dotyczyć zadań realizowanych przez jednostki wojskowe, pododdział oraz zagadnień zleconych do realizacji przez wyższych przełożonych.

Rozdział 5

Ocena efektywności szkolenia

1. Dowódcy jednostek wojskowych oceniają efektywność szkolenia poprzez kontrolę: zajęć i ich systematyczności, poziomu zdobytej wiedzy przez żołnierzy, frekwencji oraz stanu wykorzystania bazy dydaktycznej (m.in. sali tradycji, biblioteki oświatowej). Kontrolę poziomu zdobytej wiedzy przeprowadza się na koniec okresu szkoleniowego w danym roku kalendarzowym.
2. Poziom zdobytej wiedzy z przedmiotu "Kształcenie obywatelskie" ustala się na podstawie oceny uzyskanej z testu obejmującego tematykę kształcenia, opracowanego przez organizatora zajęć.
3. Żołnierze przeprowadzający zajęcia z przedmiotów "Kształcenie obywatelskie" oraz "Profilaktyka i dyscyplina wojskowa" mają obowiązek prowadzenia dokumentacji szkoleniowej obowiązującej w jednostce wojskowej (m.in. planów konspektów do zajęć, które zatwierdza ich przełożony). Od osób zaproszonych do prowadzenia zajęć, o których mowa w rozdziale 2 pkt 11, można nie wymagać planów konspektów, a jedynie potwierdzenia w dokumentacji szkoleniowej.
4. W trakcie kontroli kompleksowej efekty realizacji zajęć ocenia się zgodnie z: Programem oceny jednostek (komórek) organizacyjnych resortu obrony narodowej - Dział III, przedmioty: 4 "Dyscyplina wojskowa" oraz 5 "Działalność wychowawcza i rozwiązywanie społecznych problemów służby".

Rozdział 6

Metody nauczania i formy organizacyjne zajęć

1. Zajęcia z przedmiotu "Kształcenie obywatelskie" należy prowadzić z wykorzystaniem zróżnicowanych metod nauczania takich jak: metody oglądowe (pokaz, pokaz wzbogacony innymi metodami), metody słowne (opowiadanie, opis, wykład, odczyt, pogadanka, dyskusja), metody praktyczne (ćwiczenie, instruktaż, pokaz filmów) oraz metody eksponujące (uczenie się przez przeżywanie). W ramach poszczególnych form organizacyjnych zajęć należy zaplanować zwiedzanie sal tradycji, muzeów, miejsc upamiętniających walkę i martyrologię narodu polskiego, podróże historyczno-wojskowe, wycieczki krajoznawcze, wizyty w instytucjach administracji państwowej i samorządowej, spotkania z weteranami oraz ludźmi nauki, kultury itp.
2. Zajęcia pozaaudytoryjne z "Kształcenia obywatelskiego" powinny być ewidencjonowane w dokumentacji szkoleniowej prowadzonej w jednostce wojskowej, z uwzględnieniem zsumowanego czasu przeznaczanego wyłącznie na efektywne zajęcia (np. zwiedzanie muzeum, zajęcia w miejscu pamięci narodowej itp.).
3. Samokształcenie metodyczne powinno umożliwiać aktualizację, pogłębienie i rozszerzenie wiedzy, a także ułatwiać odpowiedni dobór treści i metod nauczania oraz doskonalić umiejętności szkoleniowo-metodyczne osób prowadzących zajęcia. W czasie samokształcenia metodycznego koniecznym jest pozyskiwanie i zapoznawanie się z materiałami, które dotyczą nie tylko tematyki określonej w programie szkolenia, ale także będą uwzględniały poziom percepcji uczestników szkolenia. Samokształcenie należy wzmocnić nowoczesnymi środkami kształcenia, takimi jak komputer i Internet.

Rozdział 7

Dokumenty normatywne przydatne w działalności szkoleniowej

1. Ustawa z dnia 9 października 2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. Nr 190, poz. 1474) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi Ministra Obrony Narodowej:
  - a) z dnia 23 grudnia 2009 r. w sprawie wykonywania kar i środków dyscyplinarnych (Dz. U. Nr 223, poz. 1782),
  - b) z dnia 8 lutego 2010 r. w sprawie regulaminu postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. Nr 24, poz. 121),
  - c) z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie dokumentacji i ewidencji dyscyplinarnej (Dz. U. Nr 60, poz. 375),
  - d) z dnia 2 kwietnia 2010 r. w sprawie dyscyplinarnych środków zapobiegawczych (Dz. U. Nr 65, poz. 415).
  - e) z dnia 23 czerwca 2010 r. w sprawie wyróżniania żołnierzy, byłych żołnierzy oraz pododdziałów, oddziałów i instytucji wojskowych (Dz. U. Nr 124, poz. 841)

2. Decyzja Nr 367/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 września 2010 r. w sprawie analiz i ocen dyscypliny wojskowej (Dz. Urz. MON Nr 19, poz. 253).
3. Decyzja Nr 518/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 grudnia 2011 r. w sprawie wprowadzenia do użytku "Programu oceny jednostek (komórek) organizacyjnych resortu obrony narodowej" (Dz. Urz. MON Nr 25, poz. 443).
4. Doktryna Szkolenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/7 A, wprowadzona rozkazem Nr 928/Szkol./P7/ Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z dnia 28 października 2010 r.
5. Instrukcja o działalności szkoleniowo-metodycznej, wprowadzona rozkazem Nr 955/Szkol./P7/ Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego z dnia 21 grudnia 2009 r.
6. Instrukcja o planowaniu i rozliczaniu działalności bieżącej w Siłach Zbrojnych RP. Sygnatura - Szt. Gen. 1624/2010.

Załącznik Nr 1

PODZIAŁ NA PRZEDMIOTY I ROZLICZENIE GODZINOWE

zajęć programowych realizowanych w pododdziałach zawodowych w dziale "Podstawy wychowania obywatelskiego i wojskowego"

Dział szkolenia	Przedmiot	Liczba godzin					Razem
		Szkolenie podstawowe 3 miesiące	Szkolenie specjalisty 1-6 miesięcy	Cykl szkolenia - 3 lata			
				I rok	II rok	III rok	
PODSTAWY WYCHOWANIA OBYWATELSKIEGO I WOJSKOWEGO	Kształcenie obywatelskie	14	2 - 12	22	22	22	84 - 92
	Profilaktyka i dyscyplina wojskowa	12	3 - 18	33	33	33	117-129
Razem		26	5 - 30	55	55	55	201-221

Załącznik Nr 2

PODZIAŁ NA PRZEDMIOTY I ROZLICZENIE GODZINOWE

zajęć programowych realizowanych w ramach szkolenia uzupełniającego żołnierzy

Dział Szkolenia	PRZEDMIOT	Liczba godzin zajęć obligatoryjnych			
		oficerowie	podoficerowie	szeregowi	grupa łączona
Szkolenie uzupełniające żołnierzy	Kształcenie obywatelskie	2	10	10	10
	Profilaktyka i Dyscyplina wojskowa	4	6	6	6
		Liczba godzin do dyspozycji dowódców			
		2	4	4	4
	RAZEM	8	20	20	20